

DESPLAÇAR EL CENTRE

Annex per rellegir la innovació amb mirada feminista

Desplaçar el centre és una aposta per processos que reparin, redistribueixin i reinventin col·lectivament.

Els feminismes interseccionals ens ensenyen a desplaçar el centre; donant centralitat a les veus invisibilitzades, qüestionar privilegis i obrir espais perquè allò incòmode transformi les regles del joc.

No hi ha neutralitat possible. O sostenim privilegis o obrim camins de justícia.

Aquest annex sacseja el Mètode 4•17 per recordar-nos que la innovació mai és neutra: decideix qui compta, qui té veu i qui pot projectar el demà.

Imaginar el futur no és un privilegi: és un dret col·lectiu.

Índex

Com fer servir aquest annex?	6
6 orientacions pràctiques per a la facilitació	8
Apunts teòrics	12
Eines per a l'acció	24
Observació	26
Exploració	40
Pla d'acció	54
Implementació	68
Recursos complementaris	84
Glossari	86
Bibliografia i recursos per aprofundir	92

Com fer servir aquest annex?

Aquest annex no és un manual ni una guia pas a pas. És una invitació a rellegir el Mètode 4►17 des d'una altra posició: una mirada feminista interseccional¹ que posa el focus en com opera el poder dins els processos d'innovació.

Pren sentit si parteixes de tres premisses:

- revisar privilegis i estructures,
- assumir que fer preguntes incòmodes és més important que trobar respostes ràpides,
- entendre que innovar no és neutral.

¹ Veure pàg. 90

Per què? Perquè la innovació social només té sentit si és una eina de justícia: capaç de fer visibles exclusions estructurals, redistribuir poder² i redefinir prioritats.

A qui s'adreça? A persones i equips implicats en processos d'innovació pública o social que volen posar al centre³ una mirada feminista interseccional.

On entra en joc? En qualsevol fase del Mètode 4►17, com una eina per revisar supòsits, detectar exclusions i decidir des d'on continuem. També pot utilitzar-se de manera autònoma, com a marc d'anàlisi i presa de decisions en altres processos, projectes o metodologies.

² Veure pàg. 92

³ Veure pàg. 88

6 orientacions pràctiques per a la facilitació

Aquest annex pot fer visibles desigualtats o situacions de tensió que formen part del funcionament habitual dels processos d'innovació.

No es tracta de resoldre-les de manera immediata, sinó de decidir com abordar-les i sostenir-les dins l'equip i el procés.

1

Fer explícit el que emergeix

Quan apareixen incomoditats o desacords, és útil posar-hi paraules i acordar ajustos concrets en la dinàmica: temps de paraula, rols o formes de presa de decisions.

2

Identificar i sostenir les tensions del grup

Les tensions formen part de qualsevol procés col·lectiu. Detectar-les i ajustar la manera de treballar — per exemple, repartint millor la paraula o revisant dinàmiques — ajuda a sostenir la participació.

3

Revisar el procés

Quan alguna cosa no funciona, convé mirar com està plantejat el procés: ritmes, seqüència de fases, moments de presa de decisions, etc.

4

Ser conscient del propi rol en la facilitació

Facilitar implica intervenir i reforçar, o no, desequilibris existents. Cal revisar com les pròpies decisions, maneres de fer o posicionaments influeixen en el procés.

5

Partir del context real i de les veus que hi participen

Ritmes, formats i llenguatges han d'adaptar-se a les condicions institucionals, socials i materials del context. Garantir que les veus implicades puguin expressar-se directament és clau per a una participació efectiva.

6

Utilitzar tensions i conflictes com a informació

Quan apareixen conflictes, poden requerir decisions o posicionaments clars. Alhora, sovint indiquen que no es tracta només d'una qüestió interpersonal, sinó que cal revisar com s'està treballant: rols, criteris de decisió o espais de participació.

APUNTS TEÒRICS

Innovar és qüestionar el poder

La innovació no és neutra. Sempre està travessada per relacions de poder: qui defineix els problemes, quines veus són legitimades i qui té capacitat real d'incidir en les decisions. Quan aquest punt de partida no es revisa, la innovació tendeix a reproduir el que ja existeix, limitant-se a millores tècniques sense transformacions de fons.

Desplaçar el centre no és un gest simbòlic, sinó una decisió política: revisar des d'on es pensa i es decideix és reconèixer que no hi ha transformació sense redistribució de poder. Aquest annex parteix d'aquesta premissa per posar en tensió el Mètode 4►17 com a exercici de revisió política, no per ampliar-lo ni completar-lo, sinó per desplaçar el centre des d'on es pensa i s'aplica la innovació.

L'objectiu és orientar l'ús del mètode —i de qualsevol altre procés d'innovació— cap a pràctiques que afrontin de manera explícita les desigualtats estructurals dels contextos on intervenen.

Per què desplaçar el centre

En els processos d'innovació, el poder no opera d'una sola manera ni afecta tothom per igual. Per això no n'hi ha prou amb identificar qui decideix: **cal entendre com diferents desigualtats s'entrecreuen i condicionen** qui pot parlar, influir i decidir. Aquesta és la funció de la mirada feminista interseccional.

Les mirades que analitzen les desigualtats a partir d'un únic factor —només el gènere, només la classe o només l'origen— resulten insuficients per entendre com es produeixen les exclusions en contextos reals. Aquest enfocament tendeix a simplificar experiències complexes i a reproduir respostes que només funcionen per a una part de la població.

És en aquest punt on el feminisme interseccional aporta una eina analítica clau per entendre el funcionament real del poder. La interseccionalitat parteix d'una idea bàsica: **les desigualtats no operen de manera aïllada**, sinó que s'entrecreuen i es reforcen mútuament. Gènere, origen, classe social, situació administrativa, capacitat o orientació sexual configuren posicions socials⁴ específiques, amb marges molt diferents de poder i d'incidència.

Aquesta mirada té conseqüències directes i polítiques en el codisseny de polítiques i projectes. Quan la diversitat es redueix a "sumar perfils", sovint el que es fa és mantenir intactes les

⁴ Veure pàg. 91

regles del joc: qui defineix els objectius, amb quins criteris i des de quina posició. **La interseccionalitat obliga a formular preguntes diferents:** qui pot decidir, amb quins sabers i amb quin marge real d'influència.

Per exemple, parlar de "dones" com un col·lectiu homogeni amaga desigualtats profundes. Una dona blanca amb feina estable no viu el gènere de la mateixa manera que una dona migrada, amb situació administrativa irregular i feina no regulada en l'economia de les cures. Tractar-les com si ocupessin el mateix lloc social invisibilitza relacions de poder concretes i condueix a respostes que beneficien sobretot qui ja parteix d'una posició més estable.

Des d'aquesta perspectiva, **el poder no es redueix a decisions formals o càrrecs institucionals**. Opera abans de la decisió, definint què compta com a coneixement, quines experiències són reconegudes i quines queden fora del que és pensable o decidible.

Així entès, **el feminisme interseccional** no amplia simplement el focus, sinó que desplaça el centre: **posa en qüestió la suposada neutralitat dels processos** i força a revisar qui decideix, amb quins criteris i a partir de quines experiències.

Tres idees clau per entendre el poder en la innovació

Aquest apartat serveix per identificar en quin moment el marc habitual de la innovació deixa de ser suficient i obliga a revisar com opera el poder: qui decideix, amb quins criteris i amb quines conseqüències. No són indicadors ni requisits, sinó criteris polítics per detectar quan la innovació deixa de ser transformadora.

— El que es presenta com a neutral no ho és

Els processos d'innovació solen basar-se en diagnòstics, indicadors i metodologies que es presenten com a tècnics o objectius. Aquestes eines són útils, però no són neutres: responen a una manera concreta d'entendre el problema i a una posició des d'on es decideix què compta i què no.

Des d'una mirada feminista interseccional, el problema no és utilitzar dades, sinó **què queda fora quan només es reconeix allò que el marc pot mesurar**. Quan aquesta neutralitat no es qüestiona, alguns sabers es consoliden com a dominants i altres experiències queden fora del procés de decisió.

Aquest criteri obliga a revisar com s'han produït les dades, quines veus no hi apareixen i quines decisions es legitimen a partir d'aquestes absències.

—— Les desigualtats no s'acumulen, s'entrecreuen

Moltes propostes d'innovació parteixen implícitament d'un subjecte "estàndard": algú amb temps, estabilitat i capacitat de participar. Aquest supòsit facilita el disseny de solucions generals, però dificulta entendre com operen les desigualtats en contextos reals.

La interseccionalitat parteix d'una idea clau: **les desigualtats no funcionen de manera separada ni acumulativa, sinó que s'entrecreuen** i produeixen posicions socials molt diferents. Això fa que una mateixa política o projecte tingui impactes desiguals segons les condicions materials⁵, administratives o socials de les persones implicades.

Aquest criteri permet detectar quan una resposta, aparentment universal, beneficia sobretot qui ja està més a prop del centre i deixa fora situacions més precaritzades. **Incorporar una mirada interseccional no és afegir perfils, sinó revisar per a qui s'estan dissenyant realment les solucions.**

⁵ Veure pàg. 88

—— Sense redistribució de poder, no hi ha transformació

En molts processos d'innovació, la participació es concep com a consulta o contrast. Aquest enfocament pot millorar el disseny, però no altera necessàriament qui té capacitat real de decidir.

Des del feminisme interseccional, la pregunta clau no és quantes veus participen, sinó qui pot influir en les decisions, en quin moment i en quines condicions. Sense redistribució de poder, la participació pot conviure amb resultats eficients sense generar canvis estructurals.

Aquest criteri obliga a **revisar on es prenen les decisions clau, quins sabers són reconeguts com a legítims i quins queden fora del procés**. Sense aquest desplaçament, la innovació pot semblar inclusiva sense ser transformadora.

Què canvia

Aquest apartat sintetitza què canvia quan es desplaça el centre en un procés d'innovació. No proposa receptes, sinó desplaçaments concrets que alteren com es defineixen els problemes, com es reparteix el poder i què es considera impacte.

Definició del problema

~~Els problemes es defineixen amb dades tècniques~~

Incorporem vivències i sabers situats⁶ com a coneixement legítim

Participació i poder

~~La participació és formal i controlada~~

Redistribuïm poder per garantir capacitat real d'incidència

Què considerem impacte

~~Els indicadors i resultats mesurables són prioritzats~~

Reconeixem impactes invisibles, relacions i afectes

⁶ Veure pàg. 93

Ritmes i condicions

~~Els ritmes els marca l'agenda institucional~~

Adaptem els ritmes a condicions materials i desigualtats estructurals

Abast de la innovació

~~La innovació busca millorar el que ja existeix~~

Qüestionem les regles del joc i obrim noves possibilitats

Inclusió

~~La inclusió suma veus diverses a un pla ja dissenyat~~

Donem als marges capacitat per transformar el centre

Què implica

Aquests desplaçaments no són només conceptuals. Quan es posen en pràctica, **tenen conseqüències polítiques reals**: alteren qui decideix, amb quins sabers i en quines condicions. Això implica assumir tensions, revisar rols i replantejar com es prenen les decisions

A

Algunes decisions deixen de definir-se des del centre. Redistribuir poder implica acceptar que la definició dels problemes, dels criteris i dels tempos ja no pot concentrar-se en una sola posició.

B

El conflicte forma part del procés. Fer visibles exclusions estructurals posa en tensió interessos, privilegis i jerarquies. Aquesta incomoditat no és un error, sinó un indicador de que el centre s'està movent i transformant.

C

Cal ampliar els criteris amb què s'avaluen els processos d'innovació. Desplaçar el centre implica reconèixer com a impactes rellevants dimensions com la capacitat col·lectiva, l'autonomia o els vincles, encara que no siguin fàcilment mesurables ni rendibles a curt termini.

D

El rol de qui impulsa el procés també queda en qüestió. Desplaçar el centre implica revisar des de quina posició es parla i al servei de qui es prenen les decisions.

Aquestes tensions no són només un cost a assumir. Són la condició per construir capacitat col·lectiva d'incidència, decisió i sosteniment del canvi.

EINES PER A L'ACCIÓ

Transformar les fases del Mètode 4•17

Aquest annex pren com a punt de partida les quatre fases del Mètode 4►17:

Observació

Exploració

Pla d'acció

Implementació

La fase d'observació no és neutral

**Definir qui té
el poder de
formular el
problema.**

Una mirada feminista interseccional qüestiona el marc amb què llegim la realitat. Qui formula la pregunta determina quina resposta serà possible. Massa sovint, preguntes, dades i diagnòstics neixen d'un centre amb privilegis no revisats. Això defineix què es veu, què es considera un problema i què queda invisibilitzat.

Aplicar aquesta mirada vol dir **revisar el punt de partida**: qui observa, amb quin llenguatge, amb quins instruments, des de quin lloc social i amb quines absències. Quan aquest punt de vista no es qüestiona, els processos d'innovació —per molt participatius que semblin— acaben reforçant el que ja existeix.

Observar des dels marges⁷ implica reconèixer que eines, tècniques, definicions institucionals i dades presentades com a objectives no són neutres: són construccions polítiques. Si no es posen en qüestió, el futur queda decidit abans de començar.

Abans de mirar cap enfora, cal revisar qui observa. La composició, les trajectòries i els privilegis de l'equip motor determinen què es veu i què queda fora, i poden ser revisats al llarg del procés (fitxa P3.1).

⁷Veure pàg. 88

Exemple: Un ajuntament detecta una **baixa assistència a les activitats culturals municipals** i ho interpreta com una “manca d’interès”. La lectura parteix de dades d’afluència i criteris institucionals. Quan s’hi incorporen treballadores amb jornades fragmentades i condicions laborals precaritzades, emergeixen altres factors: horaris imprevisibles, càrregues de cures, cansament acumulat, dificultats de desplaçament i manca de temps propi. El problema no és el desinterès, sinó un disseny institucional que pressuposa disponibilitat, estabilitat i temps lliure, i que ignora condicions de vida marcades per desigualtats estructurals.

La qüestió no és qui no participa, sinó com s’ha definit el problema.

1.1. Mapeig situat del problema

Temps recomanat 30min - 2,5h.

Què és?

Una eina per descentrar⁸ la mirada sobre un problema detectat i fer visibles les absències, privilegis i oportunitats que queden fora del diagnòstic institucional, assumint que el coneixement no és neutral ni complet. Parteix del diagnòstic habitual i es pregunta: *Qui l'ha fet? Amb quines dades? Quines veus no hi apareixen?*

Per a què?

Ampliar el marc d'anàlisi més enllà de la mirada institucional i obrir la porta a noves preguntes i possibles accions transformadores.

⁸ Veure pàg. 89

Indicacions

- 1 Descriure, a la columna corresponent, el coneixement situat del problema en funció del 'què sabem', 'qui ho ha dit' i 'què manca'.
- 2 Utilitzar els codis de colors per classificar les diferents aportacions.
- 3 Obrir una conversa a partir de les preguntes guia o d'altres que es considerin útils.

1	2	3
Què sabem?	Qui ho ha dit?	Què manca?
<i>Relat dominant (dades, informacions, percepcions recollides, etc.)</i>	<i>Veus que el produeixen (actors, perfils, institucions, experts, etc.)</i>	<i>Absències estructurals (sabers absents, col·lectius no convocats, vivències no incorporades, etc.)</i>
	↔	↔
	↔	↔
	↔	↔
	↔	↔
	↔	↔
	↔	↔
	↔	↔
Codis per classificar → ● Silencis detectats ● Privilegis o narratives dominants que condicionen la mirada ● Elements que visibilitzen altres veus		

Preguntes guia

- Quines absències són estructurals?
- Quins marcs s’han donat per bons sense revisar-los?
- Què podem fer per incorporar sabers o veus que han quedat fora?

1.2. Cartografies i relats situats del problema

Temps recomanat 1h. - 2,5h.

Què és?

Una metodologia que permet visibilitzar dimensions de l'exclusió que els indicadors tècnics sovint no reflecteixen, a través de mapes i relats construïts per les mateixes persones implicades.

Per a què?

Mostrar allò que queda fora dels diagnòstics institucionals i reconèixer experiències i vivències com a font de coneixement.

Adaptació parcial de la dinàmica "Relief Maps" (Rodó-Zárate, 2021).

Indicacions

1 Escollir l'àmbit concret per cartografiar que es vol explorar (espai públic, mobilitat, seguretat, accés a serveis, etc.) i identifica les persones que mapejaran les diferents dimensions d'exclusió.

2 Convidar les persones implicades a omplir el següent mapa des de la seva pròpia experiència. Proposem:

a Identificar i anomenar 4 llocs (lloc 01, lloc 02, etc.) que siguin rellevants, per a cada persona, a la seva vida quotidiana.

b Plasmar com es senten en cada lloc segons la seva posició de gènere, classe, ètnia, orientació sexual, edat, etc. Classificar els llocs escollits segons les següents dimensions:

- Lloc d'opressió → sents malestars importants per causa d'una o més posicions.
- Lloc convertit → et sents bé en relació amb un aspecte però malament en relació a una altra posició.
- Lloc neutre → no sents malestar ni alleujament.
- Lloc d'alleujament → hi sents benestar.

Lloc 01 <i>La plaça del barri</i>				Lloc 02 <i>El parc més proper</i>			
Persona A	Persona B	Persona C	Persona D	Persona A	Persona B	Persona C	Persona D
				ÀMBIT PER CARTOGRAFIAR			
Persona A	Persona B	Persona C	Persona D	Persona A	Persona B	Persona C	Persona D
Lloc 03 <i>El carrer per on tornes a casa</i>				Lloc 04 <i>Una zona poc il·luminada</i>			

Lloc d'opressió

Lloc convertit

Lloc neutre

Lloc d'alleujament

Avaluació de la fase

Aquesta fase proposa **situar la diagnosi des dels marges** i no només des del centre institucional.

Revisa fins a quin punt el procés ha desplaçat el centre en aquests aspectes:

- ☐ S'han incorporat coneixements situats i vivències directes que qüestionen el relat institucional dominant.
- ☐ El problema s'ha definit de manera col·lectiva, i no només des del centre institucional.
- ☐ S'ha revisat qui observa i des d'on, posant en qüestió el rol, la composició i els privilegis de l'equip motor en la definició del problema.

/Abans de continuar

Aquestes preguntes serveixen per revisar des d'on s'ha definit el problema i qui ha tingut el poder per fer-ho.

Qui ha formulat el problema i des de quin lloc de parla?

Identifica quins sabers, experiències i posicions socials han definit què es considera un problema.

Quines veus no han estat convocades —i per què?

Fes visible qui falta i decideix com pot entrar al procés.

Com afecta aquest problema a diferents persones segons les seves condicions de vida i experiències vitals?

Analitza els impactes i incorporeu veus que els visquin en primera persona.

Si aquestes preguntes obren dubtes rellevants, no tanqueu la fase: reviseu el diagnòstic abans de continuar.

Aquest annex pren com a punt de partida les quatre fases del Mètode 4▶17:

Observació

Exploració

Pla d'acció

Implementació

La fase d'exploració no és neutral

**Ampliar qui
té capacitat
d'imaginar
futurs col·lectius,
redistribuir el
poder i obrir
espai a veus
històricament
excloses.**

Quan el problema ja està formulat, s'obre un espai aparentment creatiu per imaginar solucions i futurs possibles. Però no tothom hi entra amb la mateixa legitimitat per imaginar. Les regles no dites, els codis dominants i els relats previs defineixen qui és escoltat i què es considera viable. En aquesta fase no només es posen en joc idees, sinó la capacitat de definir horitzons col·lectius: què és possible, què és desitjable i per a qui.

En molts contextos institucionals, el racisme estructural i el masclisme operen sovint com a fronteres centrals en aquesta capacitat d'imaginar futurs col·lectius. Ho fan en articulació amb altres eixos d'opressió⁹ i desigualtats materials —com la classe, la situació administrativa, l'edat, el temps disponible o l'accés a recursos— que condicionen qui pot sostenir processos, formular propostes i tenir autoritat política. Aquestes fronteres no són universals ni fixes: varien segons el context, però actuen de manera sistemàtica limitant qui pot imaginar i decidir el futur.

Explorar des d'una mirada feminista interseccional vol dir **revisar qui té poder per imaginar**. No es tracta només de generar propostes, sinó de qüestionar quines veus tenen legitimitat per definir què compta com a solució i quins futurs són considerats pensables. Sense aquest desplaçament, l'exploració pot convertir-se en un exercici creatiu que amplia opcions dins del mateix marc de poder.

⁹ Veure pàg. 89

Aquesta fase permet fer visibles dinàmiques habituals en molts processos d'innovació: sabers que són escoltats però no incorporats; idees transformadores que es descarten per lentes, incòmodes o per estar fora del marc institucional; i col·lectius que són cridats a participar, però rarament a decidir.

Per això, una exploració feminista interseccional no busca només diversificar qui participa, sinó redistribuir la capacitat d'imaginar i el poder polític. Es tracta de crear les condicions perquè els col·lectius històricament exclosos no només aportin propostes, sinó que tinguin influència real en la definició del futur —i força col·lectiva per continuar incidint més enllà del procés.

Exemple: En un **procés participatiu sobre l'espai públic**, la proposta central era “millorar la convivència”. El concepte funcionava com a consens fins que s'hi van incorporar veus antiracistes i col·lectius que vivien l'espai des de l'experiència de vigilància i control constant. El debat es va desplaçar: ja no es tractava només de convivència, sinó de què vol dir seguretat per a qui és sistemàticament controlat.

El procés va fer visible que la convivència no és neutral i evidencia que és necessària una revisió des de les experiències situades¹⁰.

Explorar no és afegir veus, és reubicar des d'on es prenen les decisions.

¹⁰ Veure pàg. 89

2.1. Mapeig del poder dins del procés de treball

Què és?

Una eina per identificar com opera el poder dins d'un procés de treball col·lectiu —de manera explícita, implícita o invisible— i entendre com condiciona qui pot parlar, com imaginar col·lectivament i com influir en les decisions.

Per a què?

Visibilitzar els desequilibris de poder que travessen els espais col·lectius i obrir possibilitats per redistribuir-lo, afavorint una participació amb capacitat d'incidir.

Indicacions

- 1 Identificar les persones, grups i espais clau del procés participatiu.
- 2 Classificar les persones en els tres nivells de l'iceberg (poder visible, ocult i invisible), analitzant qui escolta, qui calla, qui parla, qui decideix, etc.

Després del mapeig...

Aquest exercici pot obrir qüestions incòmodes o fer visibles tensions latents. No es tracta de resoldre-les ràpidament, sinó de decidir com les volem sostenir col·lectivament. Consulta l'apartat "Orientacions per a la facilitació" (pàgina 8) a mode de suport.

PODER VISIBLE

Poder reconegut formalment: rols, responsabilitats i normes que tenen capacitat explícita de decisió.

La direcció del projecte valida les decisions finals.

La regidoria marca les prioritats polítiques.

L'equip tècnic defineix el calendari i el pressupost.

PODER OCULT

Poder que influeix en les decisions a través de relacions, lideratges i acords informals, sense aparèixer com a decisió.

Decisions pactades prèviament fora de les reunions.

Propostes que no avancen per equilibris interns no explicitats.

Persones sense càrrec formal que orienten el rumb del procés.

PODER INVISIBLE

Poder que opera sobre el reconeixement simbòlic: qui pot parlar, ser escoltat i tenir credibilitat.

Veus que participen menys o desapareixen del debat.

Aportacions que només són valorades quan les formula algú amb autoritat reconeguda.

Persones desautoritzades o ignorades per gènere, edat, accent o origen.

2.2. Redistribució dels relats i prioritats

Temps recomanat 45min - 1,5h.

Què és?

Una eina per fer visible quines idees, sabers o mirades ocupen el centre del relat compartit i quines han quedat als marges. Permet revisar els equilibris de poder simbòlic¹¹ dins del procés i entendre com es construeix la legitimitat d'un relat col·lectiu.

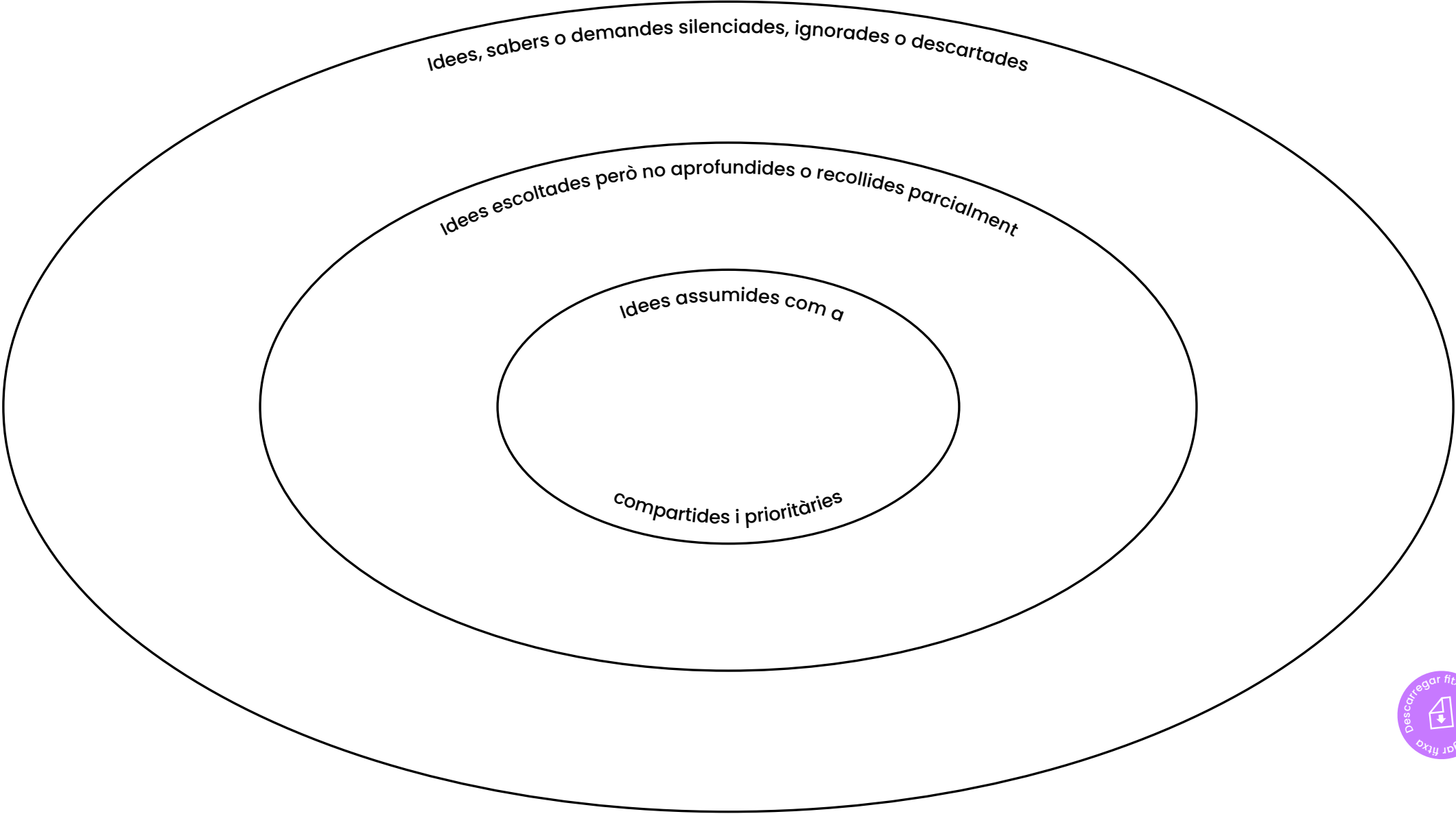
Per a què?

Identificar quines aportacions han esdevingut centrals i quines han quedat invisibilitzades.

¹¹ Veure pàg. 91

Indicacions

- 1 Recollir les idees d'una sessió, reunió o fase de treball i classificar-les en el cercle pertinent.
- 2 Obrir una conversa a partir de les preguntes guia o d'altres que es considerin útils.

Preguntes guia

- Quines idees han guanyat centralitat?
- Quines han quedat als marges, tot i haver estat formulades?
- Per què una idea es percep com a legítima i una altra no?
- Qui pot influir en el relat del procés?

Avaluació de la fase

Aquesta fase d'exploració proposa **desplaçar qui pot imaginar el futur i amb quin poder**.

Revisa fins a quin punt el procés ha avançat en aquests desplaçaments:

- ☐ Han participat col·lectius afectats amb capacitat real de proposar i decidir, i no només d'opinar o validar propostes ja definides.
- ☐ S'han posat en qüestió els marcs previs, i no només s'han generat propostes compatibles amb el relat dominant.
- ☐ Les aportacions crítiques i incòmodes s'han incorporat al procés, i no s'han descartat per pressa, incomoditat o encaix institucional.
- ☐ S'han explorat futurs que desplacen relacions de poder, encara que siguin incòmodes, lents o difícils d'encaixar en el marc institucional actual.
- ☐ El procés ha reforçat capacitats col·lectives d'incidència, especialment en col·lectius que viuen desigualtats estructurals.

/Abans de continuar

Aquestes preguntes serveixen per revisar des d'on s'estan imaginant els futurs i a qui legitimen.

Des de quines veus, experiències i posicions socials s'han imaginat aquests futurs?

Identifica qui ha tingut autoritat per definir què és possible i desitjable i qui ha quedat fora.

Quins sabers han influït realment en els futurs explorats, i quins han quedat als marges?

Fes visible si hi ha aportacions escoltades però no incorporades en la definició dels escenaris.

Els futurs imaginats redistribueixen poder o el consoliden?

Analitza si obren espais de decisió real per als col·lectius que viuen desigualtats estructurals o si reproduïxen el marc existent.

Quines conseqüències polítiques i materials tindran aquests futurs per a aquests col·lectius?

Revisa si reforcen o debiliten la seva capacitat d'incidència, lideratge i sosteniment en el temps.

Si aquestes preguntes obren tensions rellevants, no tanqueu la fase: reviseu l'exploració abans de passar al pla d'acció.

Aquest annex pren com a punt de partida les quatre fases del Mètode 4►17:

Observació

Exploració

Pla d'acció

Implementació

La fase del pla d'acció no és neutral

**Fixar prioritats,
decideix qui té
poder i quines
veus compten.**

Passar a l'acció no és només executar idees: és prendre decisions polítiques. Decidir què es fa, amb qui, amb quins criteris i amb quin poder. És en aquest moment quan molts processos que semblaven participatius es desactiven: es planifica des del centre, amb ritmes, formats i prioritats pensats per a qui ja té veu, temps i legitimitat institucional.

Una mirada feminista interseccional permet veure que molts plans d'acció no fallen per manca d'idees, sinó perquè es construeixen des de marcs que reproduïen desigualtats estructurals. Allò que es presenta com a viable, eficient o assumible sol respondre a una racionalitat que protegeix l'ordre existent, mentre deixa fora propostes que qüestionen les condicions materials, polítiques i socials que produeixen exclusió.

Per això, reparar ha de ser una prioritat política del pla d'acció. Reparar no és només redistribuir recursos ni reconèixer danys: és intervenir sobre les condicions que han exclòs col·lectius sencers de drets, recursos i reconeixement, i també de la definició de prioritats, de la presa de decisions i de la capacitat d'incidir, i actuar per revertir-les. Garantir protagonisme no vol dir fixar identitats com a lloc polític, sinó crear les condicions perquè col·lectius que viuen desigualtats estructurals puguin construir agència col·lectiva¹², decidir i transformar les circumstàncies que les produeixen.

Això implica garantir que aquests col·lectius puguin proposar, decidir i liderar allò que els afecta, amb temps, recursos i capacitats reforçades per sostenir l'acció col·lectiva i la incidència

¹¹ Veure pàg. 87

política en el temps. Sense aquest enfortiment, la participació esdevé consultiva, i la reparació, simbòlica.

Reparar és també redistribuir la centralitat política: decidir quines urgències es posen al centre, amb quin saber, des de quines condicions materials i amb quina capacitat de sosteniment. I assumir que no tots els conflictes es poden resoldre dins del marc existent, però sí fer-se visibles i disputar-se políticament.

Planificar des d'aquesta mirada implica reconèixer que eficàcia i viabilitat no són criteris neutres, sinó decisions que expressen relacions de poder. Declarar una proposta "inviable" sovint serveix per protegir privilegis, interessos i formes de governança que concentren la decisió. El pla d'acció és el moment d'explicitar quins límits es mantenen, quins es tensionen i quins s'està disposades a transformar, assumint que redistribuir poder també implica conflicte, cost i responsabilitat política.

Exemple: En l'elaboració d'un **pla d'habitatge municipal**, un grup de joves va proposar impulsar models d'habitatge cooperatiu com a aposta col·lectiva davant la precarietat residencial. L'equip tècnic ho va descartar per "poc realista", al·legant manca d'estabilitat econòmica i de representació formal. Quan la viabilitat es defineix només des de criteris institucionals i adultocèntrics, deixa de ser neutral i exclou propostes que qüestionen l'ordre existent. El pla acaba responent al present conegut, no als futurs que s'estan intentant construir.

El pla d'acció no només decideix mesures, decideix quin futur és possible.

3.1. Revisió de la presa de decisions

Temps recomanat 1h. - 2h.

Què és?

Una eina per analitzar des d'on s'han formulat i prioritzat les accions d'un pla i detectar quines propostes amb potencial transformador han quedat fora o diluïdes —especialment les que qüestionen l'ordre establert o incomoden els marcs institucionals.

Per a què?

Revisar la composició de l'equip motor i/o grup d'impacte i entendre quines veus, sabers i experiències han tingut capacitat de decisió real i quines han estat excloses.

Indicacions

- 1 Llistar (BLOC ①) totes les persones que integren l'equip motor i identificar des de quin lloc o trajectòria parlen. Explorar quines veus i experiències són imprescindibles pel repte i no estan representades.
- 2 Llistar (BLOC ②) les accions prioritzades, identificar qui les ha proposat i classificar l'origen de la seva influència (centre institucional, zona dialogada, marges proposants).
- 3 Obrir una conversa a partir de les preguntes guia o altres que es considerin útils.

1

Persona de l'equip motor	Rol
(nom)	(càrrec, institució, experiència, etc.)
← - - →	
← - - →	
← - - →	
← - - →	
← - - →	
← - - →	

Quines veus i experiències són imprescindibles —i encara no estan representades?

Preguntes guia

→ Què ha quedat fora o s'ha descartat?

→ Quines propostes han generat resistències?

→ Què ens incomoda incorporar?

2

Acció prioritzada	Qui l'ha proposat?	Origen de la influència*
Disseny d'un procés participatiu per definir els usos d'un equipament municipal	Tècnica de participació de l'Ajuntament	

*Llegenda origen de la influència

CENTRE INSTITUCIONAL

Propostes que neixen dins les estructures institucionals o d'actors amb reconeixement formal per decidir.

Exemples
Administracions públiques, equips tècnics municipals, càrrecs polítics, universitats, col·legis professionals, consultores, expertes reconegudes, associacions empresarials.

ZONA DIALOGADA

Propostes que s'originen fora de la institució, però que arriben a la decisió després de ser filtrades, adaptades o reformulades per espais institucionals.

Exemples
Associacions veïnals, entitats socials, consells sectorials, taules de participació, processos participatius, espais consultius.

MARGES PROPOSANTS

Propostes que sorgeixen de col·lectius o experiències sense reconeixement institucional, i que sovint no entren als circuits formals de decisió.

Exemples
Col·lectius autoorganitzats, xarxes informals, moviments socials, grups de suport mutu, persones afectades no representades, sabers comunitaris o situats.

3.2. Revisió de ritmes i temporalitats

Temps recomanat 45min - 1,5h.

Què és?

Una eina per analitzar si els ritmes del pla d'acció són viables i justos per a totes les parts, i acordar ajustos col·lectius que permetin sostenir la participació i les cures.

Per a què?

Detectar condicions estructurals que poden expulsar persones del procés.

Indicacions

- 1 Situa a la línia superior (BLOC ①) les accions i temps definits des del projecte (p.ex. terminis, esdeveniments, condicions estructurals, ritmes institucionals i criteris d'ús del temps i dels recursos)
- 2 Situa a la línia inferior (BLOC ②) les accions i temps que el grup necessita per sostenir el procés (p.ex. espais de cures i escolta, de coordinació, de confiança i disponibilitat real).
- 3 Observa els desajustos entre les dues línies: ritmes accelerats, processos que expulsen persones o accions que queden sempre ajornades.
- 4 Defineix ajustos polítics del temps i dels recursos (p.ex. canvis de calendari, pauses, redistribució de tasques, temps més flexibles i protocols de cures).

(terminis institucionals, calendaris formals, ritmes imposats)

Data
Acció

Data
Acció

(temps de cures, confiança, disponibilitat, ritmes sostenibles)

- S'han descartat accions perquè requereixen massa temps?
- Alguna proposta s'ha qualificat d'inviàble per "massa lenta" o "difícil de gestionar"?
- Hi ha accions invisibilitzades perquè no encaixen en la lògica de rapidesa i productivitat?

Avaluació de la fase

Aquesta fase de pla d'acció situa **la reparació, la decisió i el protagonisme polític** al centre del procés.

Revisa fins a quin punt la fase ha permès avançar en aquests desplaçaments:

- ☐ Els col·lectius afectats han pogut incidir en la definició del pla, i no només en la seva validació.
- ☐ S'ha posat en qüestió la lògica d'eficàcia, eficiència i/o rendibilitat com a únics criteris de valor de les accions.
- ☐ Ritmes, recursos i prioritats s'han adaptat a condicions materials diverses, i no només a les del marc institucional.
- ☐ S'han enfortit les capacitats d'incidència dels col·lectius afectats per sostenir l'acció i la presa de decisions en el temps.

/Abans de continuar

Aquestes preguntes serveixen per revisar qui ha decidit què és prioritari, amb quins criteris i amb quines conseqüències polítiques.

Qui ha pogut decidir què és prioritari o necessari en el pla d'acció?

Valora si els col·lectius afectats han incidit en la definició final del pla, i no només en fases prèvies o consultives.

Com es reparteixen els recursos, la visibilitat i el lideratge?

Analitza si el pla redistribueix centralitat i capacitat de decisió o si les manté concentrades en actors institucionals.

Quines accions s'han prioritzat: les que es poden mostrar fàcilment o les que poden transformar les condicions existents?

Examina si el pla aposta per accions transformadores, encara que siguin més lentes, complexes o difícils de mesurar.

Allò que es considera viable, per a qui és accessible —i per a qui no?

Posa en qüestió els criteris de viabilitat incorporant condicions materials, drets vulnerats i capacitat real de sosteniment, i no només criteris tècnics o administratius.

El pla preveu recursos per enfortir l'organització i la capacitat d'incidència dels col·lectius proposants?

Comprova si hi ha partides pressupostàries, temps i suports concrets per sostenir la seva participació i lideratge en el temps.

Si aquestes preguntes obren tensions rellevants, no tanqueu el pla d'acció: reviseu prioritats, criteris i recursos abans de passar a la implementació.

Aquest annex pren com a punt de partida les quatre fases del Mètode 4►17:

Observació

Exploració

Pla d'acció

Implementació

La fase d'implementació no és neutral

**Convertir el
testatge en
una verificació
política:
redistribuir
poder sense
reproduir
desigualtats.**

El Mètode 4►17 proposa prototipar, validar i iterar col·lectivament. Però des d'una mirada feminista interseccional, **el testatge no és un pas tècnic ni neutral: és una verificació política**¹². No només comprovem si una acció "funciona", sinó per a qui funciona, a quin cost i amb quines conseqüències.

En aquesta fase es fa visible si els desplaçaments promesos en les fases anteriors s'han materialitzat o si, en canvi, el procés retorna al centre. És aquí on cal preguntar-se qui ha quedat fora de la implementació, quines veus incomoden el resultat, quins sabers han estat absorbits sense transformar el marc i quines resistències assenyalen límits estructurals que no s'han volgut afrontar.

Molts processos d'innovació reproduïen exclusions perquè només validen en termes d'eficàcia, impacte mesurable o satisfacció d'usuàries. Aquesta lògica deixa fora els efectes col·laterals, els danys no previstos, els sabers que no encaixen en indicadors i les experiències que no poden ser expressades en enquestes o pilots controlats. El que no es pot mesurar sovint queda despolititzat o silenciàt.

Aplicar una mirada feminista interseccional en el testatge implica deixar de validar només allò ja decidit per obrir espai a preguntes que desmunten el punt de partida: quines condicions materials exigeix aquesta implementació, qui les pot sostenir i qui en queda exclosa. Vol dir reconèixer que el masclisme, el classisme o l'edatisme no apareixen només en el disseny inicial, sinó que travessen de manera molt concreta

¹² Veure pàg. 93

l'accés, l'ús i la continuïtat de les accions implementades.

Implementar també és decidir què s'ajusta i què no, què es considera un "error assumible" i què es tolera com a dany col·lateral. Per això, aquesta fase no pot limitar-se a corregir detalls operatius: ha de permetre reformular decisions, redistribuir recursos i modificar criteris de viabilitat quan es constata que reforcen desigualtats o recentren privilegis.

En definitiva, no testem només una acció: testem si el món que proposem és habitable, accessible i sostenible per a qui històricament no ha estat convidada a decidir-lo.

Exemple: *En un projecte de **comunitats energètiques locals**, el testatge d'una aplicació digital va ser tècnicament satisfactori. Però en la implementació es va constatar que diverses famílies quedaven fora: no eren titulars dels contractes, no complien requisits administratius o trobaven barreres lingüístiques i digitals.*

Una proposta pensada per democratitzar l'energia acabava reproduint exclusions vinculades a la burocràcia i a la ciutadania formal. El projecte es va reformular incorporant formes d'accés no lligades a la titularitat i mecanismes comunitaris de suport, assumint que implementar també és reaprendre.

Implementar és fer-se càrrec del que passa, no només del que estava previst.

4.1. Cartografia dels impactes creuats

Temps recomanat 1h. - 2h.

Què és?

Una eina per llegir de manera crítica i situada els efectes d'un prototip¹³. No es tracta de millorar-ne el disseny tècnic, sinó d'entendre què revela sobre el poder, la legitimitat i les relacions que genera.

Per a què?

Detectar desigualtats i patrons que travessen el prototip a través d'impactes emocionals, pràctics i simbòlics que sovint queden invisibles.

¹³ Veure pàg. 92

Indicacions

- 1 Convidar les participants a expressar com les ha afectat el prototip i recollir les seves vivències en una línia del temps (aquest pas cal fer-lo de manera prèvia a l'anàlisi col·lectiva).
- 2 Classificar els impactes segons tres dimensions:
 - Emocional:** com ens hem sentit (BLOC ①)
 - Material:** què ha canviat en la pràctica (BLOC ②)
 - Simbòlica:** què ha significat aquest prototip (BLOC ③)
- 3 Identificar col·lectivament si existeixen patrons recurrents (tensions, desigualtats, sabers, etc.).
- 4 Obrir una conversa a partir de les preguntes guia o d'altres que es considerin útils.

1

Impacte emocional

Algunes persones s’han sentit insegures o poc escoltades durant el procés.

2

Impacte material

Els horaris, ritmes o tasques han dificultat la participació d’algunes persones.

3

Impacte simbòlic

Algunes participants han percebut que el seu saber no era reconegut com a rellevant.

PATRONS

El prototip afavoreix qui té més seguretat, domini del llenguatge o legitimitat en l’espai, i genera silenci o autocensura en altres veus.

El prototip pressuposa una disponibilitat de temps i recursos que no és compartida per tothom (cures, precarietat, situació administrativa).

PATRONS

El prototip legitima uns coneixements (tècnics, experts, institucionals) i en desvaloritza d’altres (experiència, saber comunitari).

Preguntes guia

→ Quins impactes s’han repetit?
→ Hi ha desigualtats estructurals (gènere, classe, origen, edat, capacitisme)?
→ Quin saber emergeix del que no ha funcionat?
→ Quins patrons recurrents han aparegut?

4.2. Protocol de reorientació del prototip

Temps recomanat 1h. - 2h.

Què és?

Una eina per identificar quines pràctiques, dinàmiques o resultats del prototip no volem perpetuar perquè reproduïxen desigualtats, i establir un compromís col·lectiu per abandonar-les.

Per a què?

Fer explícit que innovar no és només sostenir el que ha funcionat, sinó també deixar anar allò que manté privilegis o exclou. Convertir el desaprenentatge en part del procés.

Indicacions

1 Convocar una sessió final de revisió amb tots els agents implicats i identificar pràctiques, dinàmiques i resultats del prototip.

2 Classificar col·lectivament el que ha emergit segons:

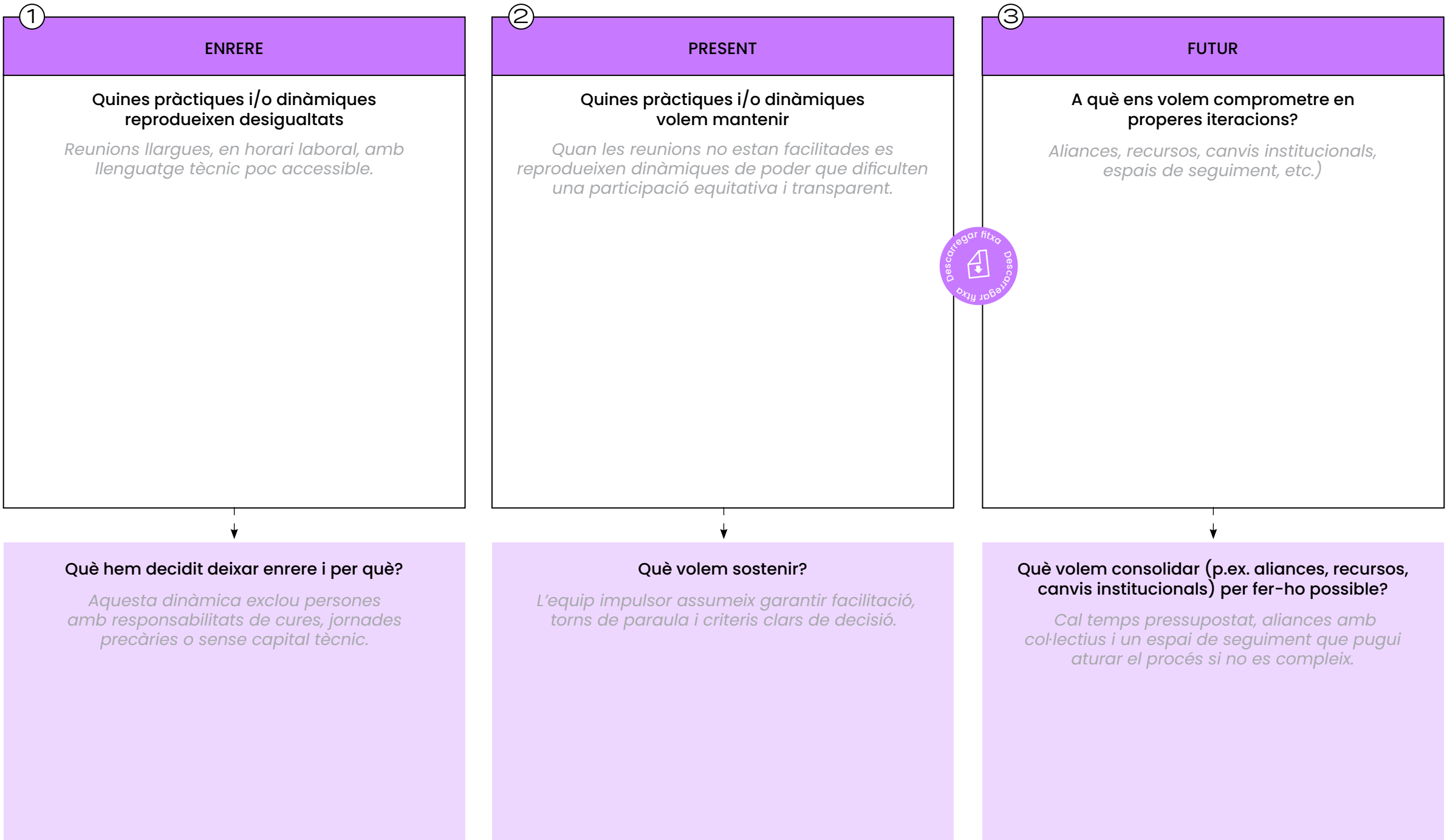
allò que decidim **deixar enrere** (BLOC ①),

allò que volem **sostenir** (BLOC ②),

allò que volem **consolidar en un futur** (BLOC ③).

3 Llistar **compromisos col·lectius concrets** associats a aquestes decisions (mòduls de la part inferior).

4 Traduir els acords en protocols concrets: qui els assumeix, com es farà el seguiment i en quin termini es consideraran assolits (BLOC ④, BLOC ⑤ i BLOC ⑥).

4

Protocol

Et convidem que prenguis un compromís factible, realista i conscient en el marge de temps.

Pots utilitzar aquesta fitxa pel nombre de compromisos que vulguis treballar, de manera individual o en equip.

Jo, com a _____ ,

càrrec

em comprometo a _____

abans de _____ .

data

5

Seguiment

	Estat de la situació	S'ha aconseguit?	En cas que no, per què?
1		☐ Sí ☐ No	
2		☐ Sí ☐ No	
3		☐ Sí ☐ No	

6

Assoliment

Compromís aconseguit

_____ / _____ / _____

Avaluació de la fase

Aquesta fase d'implementació entén el **testatge com una verificació política** del procés.

Revisa fins a quin punt la fase ha permès avançar en aquests desplaçaments:

- ☐ El testatge ha fet visibles exclusions, danys i desigualtats que els criteris inicials no recollien.
- ☐ Els col·lectius afectats han participat en la validació i s'han reconegut incomoditats i desacords com a coneixement rellevant.
- ☐ Les decisions sobre què sostenir, ajustar o abandonar s'han pres col·lectivament.
- ☐ La implementació ha deixat condicions de governança compartida¹⁴ (rols, protocols i drets de decisió) que permeten sostenir o replicar el prototip sense recentrar el poder.

¹⁴ Veure pàg. 90

/Abans de continuar

Aquestes preguntes serveixen per revisar qui valida, amb quins criteris i amb quines conseqüències polítiques.

Qui ha decidit què és rellevant en el testatge i què ha quedat fora?

Revisa qui ha definit els criteris de validació i si responen a les necessitats dels col·lectius afectats o a lògiques tècniques, institucionals o de rendiment.

Què volíem validar i què ha posat en qüestió la implementació?

Analitza si el procés ha confirmat els supòsits inicials o si ha revelat límits, biaixos o errors en l'enfocament del prototip.

Quins impactes diferenciats genera el prototip i a qui pot generar noves exclusions?

Identifica si la implementació beneficia de manera desigual diferents grups i si pot reforçar o crear noves relacions d'exclusió.

Hi ha sabers o experiències que no encaixen en el disseny però obren noves preguntes?

Valora si coneixements situats, pràctiques informals o experiències no previstes estan sent desestimades tot i aportar informació clau per reorientar el procés.

Estem disposades a reorientar el prototip o a reconèixer que l'enfocament era insuficient?

Examina fins a quin punt existeix marge real per modificar el prototip, canviar criteris o assumir que cal replantejar l'enfocament inicial.

Si aquestes preguntes obren tensions rellevants, no tanqueu la implementació: reviseu criteris, decisions i condicions abans de donar el procés per validat.

RECURSOS COMPLEMENTARIS

Glossari

Agència col·lectiva

Capacitat compartida d'un col·lectiu per interpretar la seva realitat, prendre decisions i actuar per transformar-la. Des d'una mirada feminista interseccional, l'agència no és individual ni abstracta, sinó que depèn de condicions materials, reconeixement polític i possibilitats reals d'incidència. Reforçar l'agència col·lectiva implica crear espais, recursos i legitimitat perquè els col·lectius afectats puguin decidir i sostenir el canvi en el temps.

Centre vs. marges (*fitxes E2.2 i P3.1*)

Metàfora que funciona com a eina política per analitzar qui concentra el poder (el centre, sovint institucional) i qui ha estat sistemàticament exclòs dels espais de decisió, visibilitat i reconeixement (els marges). El feminisme interseccional proposa posar els marges al centre, no com a excepció, sinó com a punt de partida per repensar les regles del joc.

Condicions materials

Realitats concretes que determinen la capacitat d'algú per participar, decidir o sostenir-se dins un procés. Inclouen el temps disponible, els ingressos, l'accés a la cura, la salut o la seguretat. No són un element secundari: són un criteri polític que hauria de guiar el disseny de qualsevol espai col·lectiu. Ignorar-les tendeix a reforçar desigualtats existents.

Descentrar (fitxa 01.1)

Acció de deixar de pensar exclusivament des del centre (dominant o institucional) per reconèixer com a legítims els sabers i experiències situades als marges. No implica només ampliar la mirada, sinó revisar qui pot definir prioritats i prendre decisions.

Eixos d'opressió

Estructures socials com el patriarcat, el racisme, el classisme o el capacitisme que operen de manera entrecreuada i condicionen l'accés al poder, als drets i al reconeixement. L'anàlisi interseccional permet entendre com aquestes desigualtats no actuen de forma aïllada, sinó que es creuen i es reforcen mútuament en contextos concrets.

Experiència situada

Coneixement arrelat a una posició concreta en el món —corporal, social i històrica— que permet comprendre les opressions i les resistències des de l'experiència viscuda. Contrasta amb lectures abstractes o descontextualitzades i és clau per interpretar els impactes reals de les decisions col·lectives.

Feminisme interseccional

Enfocament polític i analític formulat per Kimberlé Crenshaw que mostra com les desigualtats operen de manera entrecreuada i no separada. Analitza com gènere, origen, classe, capacitat, edat o situació administrativa configuren posicions socials diferenciades d'accés al poder, als drets i al reconeixement. No es limita a sumar perfils, sinó que qüestiona qui defineix les regles del joc i des d'on. Beu de genealogies feministes negres, antiracistes, comunitàries i descoloniales, com les d'Angela Davis, Patricia Hill Collins, Audre Lorde o María Lugones.

Governança compartida

Forma d'organització en què la presa de decisions, les responsabilitats i els criteris no es concentren en un únic actor, sinó que es distribueixen entre els agents implicats. Suposa reconèixer drets de decisió, rols clars i mecanismes col·lectius de sosteniment perquè el poder no es recentri un cop finalitzat el procés.

Neutralitat

Pretensió d'objectivitat que amaga els valors, privilegis o interessos des dels quals s'ha pensat o dissenyat una acció. El feminisme interseccional assenyala aquesta suposada neutralitat com una manera habitual de reproduir relacions de poder, encara que no sigui de manera conscient.

Poder simbòlic (fitxa E2.2)

Capacitat d'influir en què es considera real, important i legítim: quines veus s'escolten, quins sabers tenen valor i quines experiències compten. Actua de manera sovint invisible, però sosté jerarquies i condiciona qui pot incidir en els relats i les decisions. Qüestionar-lo és clau per redistribuir poder dins els processos de decisió i innovació.

Posició social

Lloc relacional que una persona o col·lectiu ocupa dins les estructures socials, determinat per la combinació d'eixos d'opressió i privilegis. La posició social condiciona l'accés al poder, als drets, a la legitimitat i a la capacitat d'incidir. La mirada interseccional analitza com aquestes posicions són situades, no homogènies, i poden variar segons el context.

Prototip (fitxes I4.1 i I4.2)

Dispositiu provisional que materialitza una decisió col·lectiva. No només posa a prova una solució, sinó una manera concreta de definir criteris, distribuir responsabilitats i assumir conseqüències. Des d'una mirada feminista interseccional, el prototip no s'avalua només per la seva eficàcia, sinó pels impactes diferenciats que genera, per a qui funciona i en quines condicions. Prototipar és explorar futurs possibles de manera situada.

Redistribució de poder

Acció política orientada a transformar qui pot decidir, amb quin saber i des de quines condicions materials. Va més enllà d'ampliar la participació i implica revisar estructures, rols i criteris que concentren la decisió en poques mans.

Sabers situats (fitxes O1.1 i P3.1)

Coneixements vinculats a l'experiència concreta de les persones i els seus contextos. Es contraposen a una idea de saber expert desconnectat de la realitat viscuda i reivindiquen que l'experiència pròpia també és una font legítima de coneixement.

Verificació política

Procés d'avaluació que no es limita a mesurar si una acció funciona, sinó que analitza què produeix: quines desigualtats reproduceix o transforma, quins impactes genera i per a qui. Substitueix la validació purament tècnica com a únic criteri i situa la responsabilitat política al centre del testatge i la implementació.

Bibliografia i recursos per aprofundir

Aquest annex sorgeix de les genealogies de veus que ens han precedit —des dels marges, des de l'experiència viscuda i des dels feminismes que han qüestionat el poder com a relació. Beu de les que van posar nom a les estructures de dominació i van fer de la paraula una eina de resistència, memòria i reconstrucció.

És un reconeixement a les que han desafiat la falsa neutralitat del coneixement i han fet visibles les estructures interseccionals que sostenen les desigualtats.

Es nodreix de les aportacions de pensaments i lluites situades, provinents de sabers comunitaris i de contextos marcats per l'exclusió, el colonialisme i les desigualtats globals.

Arrels del pensament feminista interseccional

Ahmed, Sara (2017). *Living a Feminist Life*. Duke University Press.

Anzaldúa, Gloria (1987). *Borderlands / La Frontera: The New Mestiza*. Aunt Lute Books.

Collins, Patricia Hill (2000). *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment*. Routledge.

Crenshaw, Kimberlé (1991). *Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color*. Stanford Law Review, 43(6), 1241–1299.

Davis, Angela (1981 / 2016). *Women, Race & Class*. Vintage Books. Ed. catalana: *Dones, raça i classe*, Tigre de Paper.

Haraway, Donna (1988). *Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective*. *Feminist Studies*, 14(3).

Hooks, Bell (2000). *Feminism is for Everybody: Passionate Politics*. South End Press. Ed. catalana: *El feminisme és per a tothom*, Tigre de Paper.

Lorde, Audre (1984). *Sister Outsider: Essays and Speeches*. Crossing Press.

Lugones, María (2008). *Colonialidad y género*. Tabula Rasa, núm. 9, pp. 73–101.

Vergès, Françoise (2019). *Un féminisme décolonial*. La Fabrique.

Eines per imaginar i fer des dels marges

Federici, Silvia (2012). *Revolución en punto cero: trabajo doméstico, reproducción y luchas feministas*. Traficantes de Sueños.

Gumbs, Alexis Pauline (2020). *Undrowned: Black Feminist Lessons from Marine Mammals*. AK Press.

Herrero, Yayo (2021). *Els cinc elements: Una guia d'alfabetització ecològica*. Arcàdia.

Pensament des del context català

Coll-Planas, Gerard; Garcia-Castillo, Marina; García-Romeral, Gloria (2024). Interseccionalitat i polítiques locals de seguretat: un diàleg possible. Institut Català Internacional per la Pau (Eines de pau, seguretat i justícia, n° 30)

Garcés, Marina (2017). *Nova il·lustració radical*. Anagrama.

Rodó-Zárate, Maria (2021). *Interseccionalitat: Desigualtats, llocs i emocions*. Tigre de Paper.

**Radical vol dir, simplement,
anar a l'arrel de les coses.**

— Angela Davis

Coboi lab

Laboratori d’Innovació Pública

Ajuntament de Sant Boi de Llobregat
Planta 1, Centre de Serveis
Carretera de la Santa Creu de Calafell, 33
08830, Sant Boi de Llobregat (Barcelona)

coboilab@santboi.cat

Març, 2026

Aquesta obra està subjecta a una llicència de:
Reconeixement-NoComercial-*CompartirIgual 4.0 Internacional

Com citar aquest annex?

Coboi lab (2026). Desplacem el centre. Annex feminista per al Mètode 4>17.
Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.

Crèdits

Recerca i contingut
Júlia Granell Barberà

Disseny editorial
Paula Guallar Sancho

Edició i Coordinació
Sergi Frías Hernández

Suport editorial
Alba Fábregas Parra